

KALIX KOMMUN

Riktlinjer för fordon i Kalix kommun

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Fastställd/upprättad	Beslutsinstans
Riktlinjer för fordon i Kalix kommun	Riktlinjer	Kommunfullmäktige 2021-04-12 § 93	
Dokumentansvarig/processägare	Version	Senast reviderad	Giltigt till
Kommunledningsförvaltningen		Kommunfullmäktige 2025-09-22 § 160	

Syfte

Fordonsriktlinjerna syftar till att styra mot:

- 0% CO₂-utsläpp från Kalix kommuns fordonsflotta 2030.
- Kostnadseffektivt användande av kommunens fordon.
- Att kommunens fordon endast används i tjänsten, ej i privat syfte.
- God tillgänglighet till fordon med hög standard gällande trafiksäkerhet och arbetsmiljö vid behov av bil i tjänsten.
- Effektiv administration, upphandling, drift, service och avyttring.
- Enkel uppföljning som stöd till ständiga förbättringar.

Fordonsriktlinjerna anger övergripande inriktning för upphandling och inköp av fordon i Kalix kommun. Riktlinjerna behandlar ansvar, upphandling, inköp och utfasning av fordon, samt uppföljningsrutiner. Mer detaljerade instruktioner kring hantering och skötsel av fordon ska finnas i en handhavanderutin för fordon.

- De fordon som används av kommunen ska vara fossilfria. En diversifierad fordonsflotta stärker beredskapen och möjliggör kontinuerlig drift i alla situationer, vilket är avgörande för kommunens förmåga att hantera kriser effektivt, därav ska 20–30% av fordonen vara hybrider.
- Antalet fordon och släpfordon (exklusive cyklar) ska minska utan att verksamhetens funktioner påverkas.
- Årlig körsträcka på kommunens fordon bör av fordonsekonomiska skäl ligga inom intervallet 1500 till 3000 mil.
- Personbilar och lätta lastbilar (under 3,5 ton) ska bytas ut efter max 5 år. För tunga fordon gäller utbyte efter behovsanalys.
- Kostnaden för fordonsskador ska minska.
- Kommunen ska ställa höga krav på trafiksäkerhet. För personbilar gäller fem stjärnor enligt Euro NCAP.
- Arbetsmiljöaspekten ska beaktas vid val av fordon.
- Anställdas behov av transport ska tillgodoses på det mest optimala sättet utifrån miljö, ekonomi, arbetsmiljö och tid.
- Uppföljning av fordonshantering, kostnader samt miljöeffekter ska utvecklas för att säkerställa ständiga förbättringar.

Omfattning

Fordonsriktlinjerna omfattar alla nämnder och styrelsen inom Kalix kommun. Med begreppet fordon avses i denna text besiktningspliktiga fordon som omfattas av löpande besiktning enligt fordonsförordningen (SFS 2009:211). Notera att riktlinjen även innefattar släpfordon, släpvagnar, i vissa stycken.

Roller och ansvar

Användare och beställare av fordon i kommunens verksamhet har ansvar att följa riktlinjen. Nämnderna/styrelsen har det övergripande ansvaret för riktlinjernas efterlevnad. Fordonsansvaret delegeras i fyra nivåer:

1. Strategiskt fordonsansvar

Varje nämnd/styrelsen har ett övergripande ansvar för sin fordonsflotta och en övergripande kunskap kring hur förvaltningens fordonsflotta används. Det innebär att förvaltningen ska hitta de bästa fordons/transportlösningarna utifrån ett hållbarhetsperspektiv: miljö, ekonomi och arbetsmiljö, där nämnd/styrelsen beslutar. Andra faktorer som ska beaktas är geografisk placering, tillgång till tankställen, verksamhetens behov, möjliga samordningsvinster med andra kommunala verksamheter, dagliga och årliga körsträckor mm. Ekonomienheten har ett utökat ansvar för att arbeta övergripande med ekonomiska analyser och strategier avseende kommunens fordon.

2. Fordonsansvar på förvaltningsnivå

I varje förvaltning inom kommunen har verksamhetschef/områdeschef det operativa och ekonomiska ansvaret för förvaltningens fordon, exempelvis anskaffning av nya bilar och utfasning av fordon, avslut av leasingavtal etc.

3. Praktiskt fordonsansvar

De praktiskt fordonsansvariga är de som löpande ansvarar för och gör uppföljning av fordonets skötsel och handhavande, exempelvis däckbyte, service, skadeanmälan, tvätt, besiktning, bilvård och skador.

4. Användarens ansvar

Användaren ansvarar för den dagliga driften och körsäkerhet, att fordonet endast används i tjänsten och ej för privata resor samt rapporterar till fordonsansvarig enligt särskilt upprättade rutiner.

Uppföljning och revidering

Kommunstyrelsen ansvarar för att följa upp och revidera riktlinjerna.

Årlig uppföljning ska göras av antal nyanskaffade fordon i olika fordonskategorier, drivmedelsförbrukning, nyttjandegrad, körsträckor samt total kostnad för fordonsflottan.

För att möjliggöra uppföljning av fordonsflottans effektivitet och klimatpåverkan ska alla personbilar, minibussar och lätta lastbilar utrustas med system för automatisk rapportering av körsträckor och förbrukning av drivmedel.

Riktlinjer vid upphandling och inköp av fordon och transporttjänster

Organisation

Införskaffning av fordon samordnas av ansvarig chef och genomförs med stöd av upphandlingsenheten. Beslut om nyanskaffning av fordon fattas av förvaltningschef/kommundirektör efter samråd med Ekonomichef.

Avropsavtal avseende leasing och köp av fordon samt bränsle tecknas av firmatecknare. Ansvarig förvaltningschef kan avropa fordon vid byte av befintligt fordon. Beslut om korttidshyra (3–6 månader) av fordon fattas av berörd chef i samråd med Ekonomienheten.

Upphandlingsenheten skickar ett förfrågningsunderlag till fordonsansvariga på förvaltningarna minst en gång per år för att stämma av förändringar i verksamhetens fordonsbehov. Detta för att i god tid kunna avropa fordon i aktuell upphandling. Upphandlare tar fram alternativ utifrån gällande ramavtal och gällande riktlinjer som ansvarig chef får godkänna.

När hyresperioden för leasade bilar närmar sig sitt slut kontaktas Ekonomienheten av ansvarig chef/områdeschef för diskussion om förlängning, nyanskaffning eller om behovet har förändrats.

Behovsanalys

Beslut om val av fordon sker efter behovsanalys. Inköp av fordon eller tecknande av leasingavtal ska föregås av en behovsanalys. Behovsanalysen ska utgå ifrån kommunens policy för resor, transporter och fordon. Vid analysen tar man ställning till om behovet av transport kan lösas med andra färdmedel, bättre utnyttjande av befintliga fordon eller genom att verksamheten delar bil med andra, exempelvis organiserat i en intern eller extern bilpool. Om transportbehovet för det tänkta fordonet är mindre än 1500 mil per år ska en bilpoolslösning övervägas. Behovsanalysen ska även innefatta val av drivmedel utifrån kommunens prioriteringslista, med motivering till det valda alternativet. I de fall ett dieselfordon valts med avsikt att tanka det med biodiesel måste tillgång till bränslet kunna styrkas.

Befintligt upphandlingsavtal för fordon

Kommunens fordon ska köpas eller leasas inom ramen för kommunens upphandlingsavtal. Kalix kommun är ansluten till Addas ramavtal för fordon, vilket innebär att endast de leverantörer och fordonsmodeller som ingår i ramavtalet kan avropas (genom förnyad konkurrensutsättning). Fordonstyper som inte omfattas av ramavtal kan vid behov upphandlas separat. Upphandlingsenheten biträder förvaltningen så att upphandlingsunderlaget för fordon har tillräcklig bredd, gällande antal modeller, så att kommunens olika verksamhetskrav kan tillgodoses.

Leasing av fordon

Vid valet av finansieringsform, eget ägande eller finansiell leasing, ska hänsyn tas till främst två parametrar, mervärdesskatt och ränta, när den mest ekonomiskt fördelaktiga lösningen väljs.

Generellt finansieras personbilar och lätta lastbilar via finansiell leasing. Leasingavtal tecknas som regel på tre år, i undantagsfall fem år. Efter tre år upphör nybilsgarantin samt att försäkring av maskinskada upphör i regel efter fem år eller 10 000 mil.

Fordon ska leasas med serviceavtal. Restvärdet sätts med hänsyn till avtalstid och årlig körsträcka.

Miljökrav

Däck

Däck som kommer att säljas till upphandlande myndigheter under avtalsperioden, inkl. ev. förlängningar ska inte innehålla kemiska ämnen som omfattas av REACH, bilagorna XIV och XVII.

Slitbanegummit i vinterdäck, sommardäck till personbilar och däck till lastbilar ska vara fritt från märkningspliktig olja enligt EU:s klassificerings- och märkningsdirektiv 67/548/EEC.

Ämnen som återfinns i Kemikalieinspektionens Prioriteringsguide (PRIO) för utfasningsämnen begränsas i varor och material som används inom ramen för avtalet.

Ämnen som listas i EU:s kandidatförteckning över ämnen med särskilt farliga egenskaper begränsas varor och material som används inom ramen för avtalet.

Drivmedel

Kommunen kan inte ställa krav på att ett enda drivmedel ska användas för alla fordon. I vissa fall är kraven på fordonen oförenliga med marknadsutbudet för det aktuella drivmedlet och i andra fall är inte infrastrukturen tillräckligt utbyggd. Därför ska nedanstående prioriteringslista användas vid val av fordon.

Personbilar och lätta lastbilar:

1. El, Biogas eller vätgas
2. Andra förnybara drivmedel
3. Laddhybrid 1*)

Vid nyanskaffning av tunga lastbilar gäller följande drivmedelsprioritering:

1. El, Biogas eller vätgas
2. Andra förnybara drivmedel såsom HVO 100 eller etanol

Om ingen av fordonstyperna i ovanstående kategorier går att välja på grund av teknik, infrastruktur, orimliga kostnader eller att marknadsutbudet inte motsvarar behoven, kan i andra hand fossildrivna fordon (inklusive elhybrid 2*) väljas.

Inköp av fossildrivna personbilar eller lätta lastbilar ska föregås av samråd med förvaltningschef och beslut i nämnd/styrelsen. Valet ska motiveras skriftligt.

Definitioner

1* En laddhybrid, eller plug-inhybrid, har både elmotor och förbränningsmotor och kan laddas med sladd via elnätet. Den går längre sträckor på el än vad en elhybrid gör, vars batteri är mindre och som främst drivs på fossilt bränsle.

2* Gäller ej lätta lastbilar avsedda att tanka biodiesel eller lätta lastbilar klass D. Klassindelning för lätta lastbilar: Klass A (liten, till exempel Renault Kangoo), B (mindre mellanklass, till exempel Caddy Maxi), C (mellan, till exempel Renault Traffic), D stor (till exempel Renault Master).

3* Euro NCAP (European New Car Assessment Programme) är ett krockprovningsprogram för personbilar där fyra stjärnor är ett standardkrav som alla nya fordon måste uppfylla. Fem stjärnor ställer ännu högre säkerhetskrav.

Säkerhets- och arbetsmiljökrav

Samtliga fordon som Kalix kommun äger ska vara trygga och trafiksäkra. Alla personbilar ska uppfylla kraven för minst 5 stjärnor vid provning enligt Euro NCAP 3*) eller intyg från fordonstillverkaren om att de uppfyller motsvarande krav.

Personbilar bör bytas ut efter max 5 år. Av säkerhetsskäl prioriteras personbilar av mellanklass storlek. Fyrhjulsdrift och/eller bil med högre markfrigång kan motiveras när behovet av resor är på mindre vägar i terräng eller på landsbygd.

Kalix kommuns fordon skall uppfylla säkerhets- och arbetsmiljökrav enligt följande: Fordon ska ge förare och passagerare ett bra skydd vid olyckor exempelvis vid frontal- och sidokollisioner om en olycka skulle inträffa. För personbilar anses detta vara uppfyllt om bilen uppnår minst fem stjärnor vid provning enligt Euro NCAP.

Fordonen ska vidare vara minst utrustade med:

- Trepunktsbälte på alla personplatser, samt ha nackstöd, bältespåminnare, bältessträckare, krockkuddar på såväl förarplats som passagerarplats och ha sidokrockkuddar
- ABS-bromsar, antisladdsystem och antispinnsystem
- Luftkonditionering
- Optimerad lastsäkringsutrustning anpassad för fordonstypen
- Förarstödsystem som exempelvis ISA
- Alkolås (Om det av särskilda skäl inte är möjligt eller lämpligt med alkolås i fordonet ska nycklarna förvaras i särskilt skåp med alkolås för uttag av nyckel)
- Elektrisk motorvärmare, Parkeringssensorer, alternativ backkamera.

Krav kring utryckningsfordon behandlas separat.

Arbetsmiljöaspekten ska beaktas vid val av fordon. Vissa verksamheter har behov av fordon med högre insteg av arbetsmiljöskäl. Detta bör beaktas i samband med framtagande av kravspecifikation och gärna samordnas med personalenheten.

Profilering

Tjänstefordon och släpfordon ska vara tydligt märkta exteriört med kommunlogotyp samt ID-nummer, och därmed vara ett synligt varumärke utåt. Miljöbilsklassade fordon ska vara märkta med ytterligare dekorelement enligt den grafiska profilen.

Inköp av fordon - undantag

Specialfordon där leasing inte är ett alternativ kan köpas in och ägas av kommunen. Kommunen ska inte äga fordon äldre än 6 år om fordonen inte lever upp till aktuell miljöbilsdefinition med undantag för specialfordon som brandbilar, traktorer och dylikt.

Sammanfattning Inköp/Upphandling av fordon

Vid inköp/upphandling av fordon ska:

- Kommunens miljökrav på drivmedel följas.
- Utvärderingen grundas på fordonets livscykelkostnader.
- Förvaltningarna som är i behov av fordon ska utföra behovsanalys samt delta i en referensgrupp för upphandling av fordon.

Kommunstyrelsen ansvarar för att upphandlingsunderlaget för fordon har tillräcklig bredd, gällande antal modeller, så att kommunens olika verksamhetskrav kan tillgodoses.

Upphandlingsmyndighetens hållbarhetskrav på spjutspetsnivå ska ställas vid upphandling.

Kommunens krav på miljö och säkerhet ska följas, se rubrik Miljökrav och Säkerhetskrav.

Fyrhjulsdrivna fordon bör undvikas men kan vara motiverat om särskilda krav på framkomlighet eller dragförmåga finns.

Kommunens fordon under 3,5 ton ska köpas eller leasas endast enligt kommunens ramavtal för fordon. Fordon tyngre än 3,5 ton samt arbetsmaskiner upphandlas separat enligt behov.

Drivmedelsleverantörer

Drivmedel för stationstankning sker i regel genom förnyad konkurrensutsättning via ramavtal hos inköpscentralen ADDA eller egen upphandling. Upphandling av leverantörer för drivmedel på bulk upphandlas i egen regi.

Miljökraven ska följa Upphandlingsmyndighetens rekommendationer avseende fossila som förnybara drivmedel.

En målsättning är att valet av leverantör ska baseras på förnybara alternativ (inklusive låginblandning) som leverantören kan erbjuda.

Upphandling av transporttjänster

Vid upphandling av transporttjänster för gods och personer ska klimatkrav ställas och krav på förnybara drivmedel. Om behov av verksamhetsanpassade fordon försvårar användning av förnybara drivmedel ska de användas i den utsträckning som är möjlig. Vid upphandling av varor, tjänster och entreprenader där transporter ingår som en underordnad del ska det, i den mån det går att påverka, ställas krav på förnybara drivmedel och miljöanpassade transportkedjor.

Beskrivning av Kalix kommuns Fordonsflotta 2025-08-04

I Kalix kommun finns fordon som fördelar sig på olika fordonstyper och bränslen enligt diagrammet nedan. I kommunen finns 4 bokningsbara bilar.

